

gospodarske, obrtniške in narodne.

Izhajajo vsak petek ter stanejo v tiskarni prejemane za celo leto 3 gld. 50 kr., za pol leta 1 gld. 75 kr. in za četrto leta 90 kr., — po pošti prejemane pa za celo leto 4 gld., za pol leta 2 gld. in za četrto leta 1 gld. — Za prinašanje na dom v Ljubljani se plača na leto 40 kr. Naročnino prejema upravništvo v Blasnikovi tiskarni. — Oglase (insetate) vzprejmlje upravništvo, in se plača za vsako vrsto za enkrat 8 kr., za dvakrat 12 kr., za trikrat 15 kr. — Dopisi naj se pošiljajo uredništvu „Novic“.

V Ljubljani 24. septembra 1897.

Politiški oddelek.

Državni zbor.

Dne 23. t. m. sešel se je zopet državni zbor in vse okolnosti kažejo, da utegne to zasedanje postati odločilnega pomena za ves notranjepolitični položaj v naši državi.

Ne da se tajiti, da smo v dobi velike krize, kateri končni izid ne more sedaj še nihče prerokovati, kateri pa se bržčas odloči v predstoječem parlameetarnem boju.

Nemci so se, pozabivši vse, kar jih loči in razdvaja, združili na skupen boj, čigar smoter je ohranitev nemške hegemonije v naši državni polovici, na drugi strani pa so združile vse slovanske stranke v to, da se razširi avtonomija, da se razbije trhleni centralizem in da se z uveljavljenjem narodne ravnopravnosti, z izvedenjem v členu XIX. državnih osnovnih zakonov zajamčenih pravic, končno naredi mir mej narodi v državi. Nemci so v dosego svojegnj smotra porabili najostrejše sredstvo, kar jih imajo na razpolaganje, namreč parlamentarno obstrukcijo, in posrečilo se jim je, ustaviti funkcioniranje državnega zbora.

Vlada igra v tem boju jako čudno ulogo. Na vse možne načine skuša Nemce pomiriti, neče pa se okleniti desnice, ampak slednjo le vabi, naj se žrtvuje in naj omogoči funkcioniranje drž. zbora, ne da bi obljubila, da bo potem vodila državno upravo v njenem smislu.

Desnica je v jako neugodnem položaju. Vlada zahteva od nje, naj se loti boja zoper obstrukcijeniste, naj premeni opravilnik poslanske zbornice tako, da bo možno renitentne poslance korekcijonirati, na drugi strani pa neče vlada kar nič obljubiti, da v čemur koli ugodi zahtevam desnice. Kaj naj torej desnica stori?

Po našem mnenji se mora desnica z vso eneržijo lotiti boja zoper obstrukcijeniste in omogočiti funkcioniranje parlamenta, četudi je na krmilu vlada, katera desnici ni naklonjena. Vlada pač nujno želi, naj bi se do-

seglo, da bi parlament mogel delovati, ker bi rada ohranila značaj konstitucionalne vlade vsaj za nekaj časa da si lahko pomaga s cesarskimi naredbami. Drugače je pa z desnico. Ona mora dokazati, da ni samo večina na papirju, ampak da je to tudi res v parlamentu in v ta namen je treba obstrukcijo udušiti. Povrh pa je tudi v lastnem interesu večine, da funkcionira parlament, zakaj v tem slučaju ima priliko in moč, da more marsikaj doseči, kar se sicer, za časa parlamentarnih počitnic, ne da.

Vzlic temu torej, da vlada desnici ni ničesar obljubila za slučaj, da premaga obstrukcijo, vzlic temu bi bilo dobro, da večina poskusi narediti red v parlamentu in da odobri proračunski provizorij in provizorno podaljšanje pogodbe z Ogersko, posebe še zategadelj, ker je to v interesu države.

Čim pa se to zgodi — in zatrjuje se, da je večina našla sredstvo, s katerim ukroti obstrukcijeniste — mora desnica vlado energično in brezobzirno postaviti pred alternativa: ali naj da jamstev, da bo vodila državno upravo v zmislu načel v desnici združenih strank, ali pa naj odstopi. Jasnost je nujno, je neizogibno potrebna in dokler se ta ne doseže, dokler grof Badeni ne da jamstev, da bo vladal po programu desnice, dotlej mu ta ne sme dovoliti niti proračuna, niti pogodbe z Ogersko. Sedanji Badenijevi igri z desnico mora biti konec.

Posebno odločno se bodo morali za to zavzeti slovenski poslanci. Na vseslovenskem shodu so obljubili varovati koristi našega naroda z vso energijo. Zaupniki slovenski so na tem shodu precizovali najnujnejše, za obstanek našega naroda najpotrebnejše zahteve, in če nam vlada niti teh želja ne izpolni, potem bodo morali slovenski poslanci izstopiti iz večine in se z vso odločnostjo ustavljeni tako dovolitvi proračuna, kakor obnovitvi pogodbe z Ogersko.

Tekom nekaterih tednov, najbrž že prav v kratkem, se odloči bodoče stališče slovenskega naroda napram vladi grofa Badenija. In pripraviti se nam je na vse slučaje, saj se lahko zgodi, da vlada razpusti državni zbor in da s pritiskom pri volitvah pridobi sedanjim obstrukcijenistom

tistih dvajset mandatov, katere potrebujejo, da dobe v parlamentu večino. Bodimo torej oprezni in odločni, da nas ničesar ne preseneti, zakaj le če smo pripravljeni na vse eventualnosti, smemo računati na končno zmago.

Politični pregled.

Državni zbor se je sešel v četrtek. Parlamentarni klubi imeli so v sredo posvetovanja o političnem položaju. Mej strankami, pripadajočimi večini, se je pojavilo veliko nesoglasje glede postopanja v parlamentu. Dipaulijeva stranka in Čehi so se uprli vladni zahtevi, uaj gredo zanjo v boj, zlasti Dipauli zahteva odločno, da mora vlada dati jamstev za vladanje v zmislu desnice, ako naj jo večina podpora. Tudi glede vprašanja, kako naj se uduši obstrukcija, niso na vse desničarske stranke jedine, sploh pa vlada velika zmešnjava in nihče ne ve povdati, kaj se zgodi.

Vseslovenski shod je obudil veliko senzacijo v celi Avstriji. Nemški listi so bljuvali ogenj in žveplo na nas, samo Hrvati in Čehi so pozdravljali sklepe shodove z radostjo in obetali popolno solidarnost s Slovenci. Sklepi shodovi so ravnilo slovenskim poslancem za njih nadaljuje postopanje. Pričakovati je, da se jih bodo točno držali.

Znamenit govor. — Novi deželni predsednik na Dunaji, dr. Karol vitez Krall-Krallenberg, je imel pri nastopu svojega mesta znamenit govor, v katerem je tudi dejal: Moja dolgoletna izkustva so mi šele pojasnila, kako vzvišeno misijo izposnjuje sodniški stan v državi. Pred seboj vidimo spor in neslogo, mi pa poznamo le resnico, kakor je vtelesena v zakonu. Mi ne poznamo nikakih razlik, niti političnih strank, niti stanov, niti ver, za nas ni razločka med bogatinci in ubožci. In ako naj zadnjo svojo trditev omejim, moram reči: mej ubožci in bogatinci more biti za nas le tak razloček, da ponujamo revežem svojo pomoč še posebno radi, kajti reveži nimajo onih sredstev, s katerimi si bogatinci pomagajo do pravice. Dalje je rekel dr. Krall, da morajo sodniki storiti vse, da utrdijo mej narodom zaupanje do sebe. To pa se zgodi, ako izvršuje zakon v onem duhu, v katerem je izdan. Jurističnih igrač pošten sodnik ne trpi, nego pospeši vsak proces. Sodnik mora proučiti dušo naroda, mora pronikniti v njega intimnost ter potem šele soditi. Sodnik tudi ne sme z obdolžencem postopati kakor z obtožencem, dokler se ni izrekla sodba. — Lepe besede, katere pa niso v soglasju z dejanskimi razmerami v naši državi.

Obrtnija.

Nova deželna bolnica.

(Konec.)

Končujoč tehnični odstavek tega poročila, omeniti je glave cele vpeljave v deželni bolnici t. j. naprave kotlov. Trije večji parni kotli po 112 m² kurilne ploskve kupili so se od alpinske montanske družbe, katera je jamčila ob prevzetji dela, pri kotlovski napravi za učinek 70%, odnosno pri porabi Trboveljskega premoga za 1 kg = 4 kg para, in pri Fohnsdorfskem premogu pri 1 kg = 5 kg para. Pri dné 24. in 25. junija pr. l. vršivšej se garancijske poskušnji, h katerej se je pozval tudi član družbe za poskušnjo zavarovanja parnih kotlov se je

pokazalo, da daje kotlevna naprava, kurjena s Trboveljskim premogom, 3·9 kg para, in s Fohnsdorfskim 6 kg para na 1 kg premoga. Gledé na tak povprečno dober uspeh je deželni odbor brez pomisleka končno prevzel kotle.

Kakov premog da naj se rabi za kurjavo kotlov v deželni bolnici, se ni še končno veljavno določilo. Pri omenjenem garancijskem poskusu se je sicer pokazalo, da ima po surovih poskusih Fohnsdorfski premog boljše uspehe, kakor Trboveljski ali celo Buchbergski, s katerim se je tudi poskušalo. Ker pa je cena Fohnsdorfskem premogu po novem letu poskočila, je umestno, da se tudi radi tega še poskusi nadaljuje ter se bode mej drugim poskušalo tudi z angleškim premogom. O dosihmal rabljenem Fohnsdorfskem premogu se še pripomni, da proizvoduje zelo močan in valeč se dim.

Da se odpravi ta nedostatek, kateri neprijetno vpliva za deželno bolnico in celo okolico, napravili so se načrti, naslanjajoči se na to, da je treba napeljati prepah izpod kuriščne brane. Po izreku pristojnih veščakov se sicer po takih, dim odvajajočih sredstvih kadenje kolikor toliko zabrani, toda na kvar gorilnemu učinku. Gledé na razmerno male troške za vzdavo tacega razdimeža, ki bi stal za vsak kotel 180 gld., utegne se izplačati, da se poskusi ž njim vsaj pri enem kotlu.

Končno se še opomni, da se je v deželni bolnici poraba vode zmanjšala, kakor je bilo pričakovati, od okoli 250 m³ na dan na povprečnih 150 m³, tako da so se vsled ustrežljivosti mestne občine ljubljanske, katera je ceno za 1 m³ znižala za 5 kr., letni troško za vodo zmanjšati od 5500 gld. na okoli 2800 do 2900 gld.

II.

S klepom visokega deželnega zbora z dné 9 julija l. 1896. naročilo se je deželnemu odboru, da z redom usmiljenih sester radi preskrbovanja režijskih potrebščin in bolniške hrane v deželni bolnici, porodilnici in hiralnici sklene novo pogodbo, ter se pri tem drži nastopnih načel: odškodba za režijo za bolnika na dan mora se razmerno z manjšim opraskom znižati; pri določitvi tarifov za hrano vpoštevati je, da odpadejo redu troški za kurjavo in razsvetljava ter kuhinjo; znesek, ki odpade pri naročitvi pijač, ker leži nova bolnica izven užitninske črte, naj se zračuni in odbije. Nadalje so določbe nove pogodbe gledé obračuna od one dobe mero-dajna, ko se je zvršila preselitev v novo bolnico.

Na podlagi tega sklepa vršile so se med deželnim odborom in redom usmiljenih sester dolgotrajne in obsežne ter sme se reči jako težavne ustne in pismene obravnave, katere so bile končane dné 28. septembra 1896. l. pod števil. 8540 s tem, da se je sklenila nova pogodba. V koliko sme dežela zadovoljna biti z določbami te pogodbe, pokazala bode zanesljivo še le izkušnja, pač pa je deželni odbor uverjen, da se v sedanjem času in ob obstoječih razmerah ni dalo doeeči ugodnejše pogodbe.

Z ozirom na vodila, podana deželnemu odboru, navajajo se nastopne določbe nove pogodbe.